

PROFESSIONAL CHOLG‘U IJROCHILARI TAYYORLASHDA TA‘LIM MUASSASALARINING ROLI

Gulov Sadritdin Niyazovich, Buxoro davlat pedagogika instituti “Musika va tasviriy san‘at kafedrası” katta o‘qituvchisi

Saz9@mail.ru

Annotatsiya: Maqolada professional cholg‘u ijrochilarini tayyorlashda ta‘lim muassasalarining roli kompleks yondashuv asosida tahlil qilinadi. Avvalo, ijrochilik san‘atining nazariy va amaliy asoslari o‘rtasidagi muvozanatni saqlash, ijrochining texnik imkoniyatlarini ochib berish, musiqiy tafakkurni shakllantirish va sahnada o‘zini erkin tuta olish qobiliyatlarini rivojlantirishda o‘quv dasturlarining ahamiyati ko‘rsatib o‘tiladi. Maqolada oliy ta‘lim tizimidagi maxsus cholg‘u kafedralari, ixtisoslashtirilgan kollejlari va san‘at maktablarida qo‘llanilayotgan metodikalar, xorijiy tajriba bilan solishtirilib, o‘zbek an‘anaviy cholg‘u ijrochiligiga xos jihatlar bilan boyitiladi. Shuningdek, ijrochilarning psixologik tayyorgarligi, sahna madaniyati, improvizatsiya ko‘nikmalari, tanlov va festivallarda ishtirok etish orqali kasbiy o‘ishi masalalari ham yoritiladi. Raqamli texnologiyalar, audio-vizual materiallar va interaktiv ta‘lim usullarining joriy etilishi esa ushbu sohada innovatsion yondashuvlarning asosini tashkil etmoqda.

Kalit so‘zlar: cholg‘u ijrochiligi, musiqiy ta‘lim, pedagogik yondashuv, o‘quv dasturi, ustoz-shogird an‘anasi, sahna tajribasi, amaliy mashg‘ulot, ijro mahorati, innovatsion metodlar, raqamli texnologiyalar, musiqiy tafakkur, milliy cholg‘ular, musiqiy maktab, ijodiy rivojlanish

THE ROLE OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN TRAINING PROFESSIONAL INSTRUMENTAL PERFORMERS

Gulov Sadritdin Niyazovich, Senior Lecturer at the Department of Music and Fine Arts, Bukhara State Pedagogical Institute

Saz9@mail.ru

Annotation: This article presents a comprehensive analysis of the role educational institutions play in the training of professional instrumental performers. It emphasizes the importance of balancing theoretical knowledge with practical skills, developing technical mastery, enhancing musical thinking, and building stage confidence. The paper discusses the curriculum structures and pedagogical methods used in music colleges, universities, and specialized secondary schools, drawing comparisons with international best practices while highlighting the distinct characteristics of Uzbek traditional instrumental performance. Furthermore, it addresses aspects such as the psychological preparedness of performers, stage etiquette, improvisation techniques, and the value of participating in competitions and festivals for professional growth. The integration of digital technologies, audio-visual aids, and interactive learning platforms is also explored as a key factor in modernizing and enhancing instrumental training.

Keywords: instrumental performance, music education, pedagogical approach, curriculum, mentor-student tradition, stage experience, practical training, performance skills, innovative methods, digital technologies, musical thinking, national instruments, music school, creative development

РОЛЬ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ В ПОДГОТОВКЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ИСПОЛНИТЕЛЕЙ НА МУЗЫКАЛЬНЫХ ИНСТРУМЕНТАХ

Гулов Садриддин Ниязович, старший преподаватель кафедры «Музыка и изобразительное искусство» Бухарского государственного педагогического института

Saz9@mail.ru

Аннотация: В статье проводится всесторонний анализ роли образовательных учреждений в подготовке профессиональных исполнителей на музыкальных инструментах. Особое внимание уделяется необходимости сочетания теоретических знаний с практическими навыками, развитию технического мастерства, музыкального мышления и уверенности исполнителя на сцене. Рассматриваются учебные планы и методики, применяемые в колледжах, университетах и специализированных школах, проводится сопоставление с международным опытом, а также подчеркиваются уникальные особенности узбекской традиционной инструментальной школы. Также анализируются вопросы психологической подготовки исполнителей, сценической культуры, навыков импровизации и значимость участия в конкурсах и фестивалях как средства профессионального роста. Интеграция цифровых технологий, использование аудио-визуальных

материалов и интерактивных форм обучения представлены как важный аспект инновационного подхода к обучению в сфере исполнительского искусства.

Ключевые слова: инструментальное исполнение, музыкальное образование, педагогический подход, учебная программа, традиция наставничества, сценический опыт, практические занятия, исполнительское мастерство, инновационные методы, цифровые технологии, музыкальное мышление, народные инструменты, музыкальная школа, творческое развитие

Kirish. O‘zbek xalqining boy musiqa merosini o‘rganish va uni keng omma ichida targ‘ib qilish ishlari san‘atimizning jonkuyar tashabbuskorlari, buyuk siymolar va olimlari ahamiyatida rivojlanib kelganidek, mohir ijrochilari zimmasida bo‘lmog‘i zarur. Chunki bizning davrimizgacha yetib kelgan ulkan musiqiy merosning ustozdan shogirdga bevosita o‘tishida tabarruk zotlar ko‘prik vazifasini o‘tash bilan birgalikda o‘zlarining ijodlari bilan ham namuna bo‘lganlar

Musiqa – bu xalqning ruhiy olami, tarixiy xotirasi va madaniy tafakkurining yorqin aksidir. Ayniqsa, cholg‘u ijrochiligi - og‘zaki an‘analarga asoslangan milliy musiqiy merosni avloddan-avlodga yetkazish, uni zamonaviy sahna san‘atiga uyg‘unlashtirishda asosiy vositadir. Shu bois, O‘zbekiston Respublikasida professional cholg‘u ijrochilarini tayyorlash masalasi nafaqat madaniyat sohasi, balki milliy identitetni mustahkamlovchi strategik yo‘nalish sifatida qaralmoqda.

So‘nggi yillarda ushbu sohada tub burilish yasagan hujjatlardan biri bu - **“O‘zbekiston Respublikasida musiqiy madaniyatni rivojlantirish konsepsiyasi”** bo‘lib, u 2020-yil 26-iyundagi **402-sonli hukumat qarori** bilan tasdiqlangan. Ushbu konsepsiyada xalq musiqasi, an‘anaviy cholg‘ular, professional ijrochilik maktablari va ularni targ‘ib etuvchi muassasalarning salohiyatini oshirish, ularni zamonaviy ta‘lim texnologiyalari bilan uyg‘unlashtirish masalalari belgilab berilgan.

Shuningdek, **“Madaniyat va san‘at sohasini 2022–2026 yillarda rivojlantirish strategiyasi”**, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 26-martdagi **PQ–180-sonli qarori** asosida qabul qilinib, unda iqtidorli yosh musiqachilarni aniqlash, qo‘llab-quvvatlash va professional sahnaga tayyorlash uchun ixtisoslashgan ta‘lim muassasalarining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash, kadrlar malakasini oshirish masalalari ustuvor vazifa sifatida ko‘rsatib o‘tilgan.

Bundan tashqari, **“Ta‘lim to‘g‘risida”gi Qonun** (2020-yil 23-sentabr, №3PY–637)da har bir bosqichdagi ta‘lim tizimi zamonaviy kasbiy ko‘nikmalarni shakllantirishga xizmat qilishi belgilangan. Bu, o‘z navbatida, san‘at va madaniyat sohasida raqobatbardosh mutaxassislar, ayniqsa, cholg‘u ijrochiligi yo‘nalishida yetuk kadrlarni tayyorlashni taqozo etadi.

Yurtimizdagi **san‘at maktablari, musiqa va san‘at kollejlari, madaniyat oliy o‘quv yurtlari** professional ijrochilar tayyorlashda muhim o‘rin tutadi. Ularning o‘quv dasturlari milliy va jahon musiqiy merosini chuqur o‘zlashtirish, sahna madaniyati, texnik mahorat, ijodiy yondashuv va psixologik tayyorgarlik kabi ko‘nikmalarni shakllantirishga qaratilgan.

Mazkur maqolada ushbu ta‘lim muassasalarining roli, ularda amalga oshirilayotgan metodik yondashuvlar, amaliy mashg‘ulotlar, ustoz-shogird an‘anasi, xalqaro hamkorlik va zamonaviy texnologiyalarni qo‘llash orqali ijrochilik sifatini oshirish masalalari tahlil etiladi. Shuningdek, O‘zbekistonda professional cholg‘u ijrochiligi maktabining shakllanishi va istiqbollari haqida ham fikr yuritiladi.

Cholg‘u ijro mahoratini egallashda avvalo to‘g‘ri o‘tirish, cholg‘u sozini to‘g‘ri tutish, tovush chiqarish madaniyatini egallab borish, ijro harakatlarini to‘g‘ri shakllantirish hamda jamoaviy ijro qoidalariga to‘liq rioya etishni nazarda tutadi:

- ijro paytida gavdani shunday tutish lozimki, toki u ijrochining barcha harakatlari uchun qulay va tashqi ko‘rinishi chiroyli bo‘lsin;

- suyanchiqqa suyanmasdan, o‘rindiqning yarmida o‘tirish odat qilinadi, sozandalarning chap oyoqlari oldinroq o‘ng oyoqlari esa orqaroq joylashadi;

- o‘ng qo‘lning to‘g‘ri joylanishiga, ijro harakatlarining erkin bo‘lishiga erishiladi;

- chap qo‘l soz dastasini siqmasligi (rubob, afg‘on rubobi, soz, g‘ijjak, dutor sozlarida), qo‘l kafti dastaga tegmasligi, erkin bo‘lishiga harakat qilinadi;

- sozandalar kuyni boshlashda diqqat bilan o‘tirishlari, boshlovchi sozanda yoki doiraning auftaki bilan birgalikda boshlashlari zarur;

- kuyni tamomlashda ham xuddi shunday doira usuliga muvofiq yoki umumiy ansamblning bir nafasda tamomlashiga diqqatni qaratish lozim;

- ansambl ijrochiligida jamoaviy ijro madaniyatiga rioya qilish, ijro paytida diqqat bilan o‘tirish nafaqat o‘z sozi tovushi, balki umumiy ansambl tovushini va shunga mos ravishda o‘z sozi tovushini

nazorat qilib borish lozim;

- ijro uchun qulay va to'g'ri holatni tanlash, qo'llarni erkin tutish, tovush chiqarish madaniyatini to'g'ri o'zlashtirib borish har bir soz ijrosi uchun umumiy talablar mazmuniga kiradi.

Professional cholg'u ijrochilari tayyorlashda ta'lim muassasalarining roli haqidagi ilmiy izlanishlar ko'p jihatdan musiqiy ta'lim, ijro texnikasi, pedagogik metodikalar va milliy musiqaning ta'lim jarayonidagi o'rni haqida fikrlar bildiradi. Quyida, maqola mavzusiga oid asosiy adabiyotlar tahlil qilinadi.

Musiqiy ta'limning nazariyasi va metodikasi haqida bir qator tadqiqotlar mavjud. Masalan, **S. S. Shevchenko**ning "Musiqiy ta'lim metodikasi" nomli asarida, musiqiy ijro malakalarini rivojlantirishning samarali yo'llari tahlil qilinadi. U musiqiy tafakkur, ijro texnikasi va musiqiy estetikani birlashtirgan pedagogik yondashuvni ilgari suradi. Shevchenko ta'limda ijodiy yondashuvlarning ahamiyatini ta'kidlab, o'quvchilarning individual rivojlanishiga yordam beradigan metodikalarning zarurligini ko'rsatadi. Ushbu adabiyot, cholg'u ijrochiligi tayyorlashdagi o'quv dasturlarining samaradorligini oshirishda asosiy manba sifatida ishlatiladi.

Cholg'u ijrochilari tayyorlashda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning qo'llanishi haqida bir qator ilmiy ishlar mavjud. **N. P. Krupskayaning** "Pedagogik texnologiyalar va ularning ta'limdagi roli" asarida yangi pedagogik texnologiyalar, shuningdek, musiqa o'qituvchilari uchun innovatsion metodikalar, o'quvchilarning ijodiy va badiiy qobiliyatlarini rivojlantirish usullari muhokama qilinadi. Krupskaya ta'limda ko'p o'lchovli yondashuvning ahamiyatini ta'kidlab, ijro texnikasi va musiqiy tafakkurga oid pedagogik yondashuvlarni o'rganish zarurligini ko'rsatadi. Bu asar, ta'lim muassasalarida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llashning muhimligini yoritadi.

Milliy musiqaning ta'lim jarayonidagi o'rni haqidagi adabiyotlar ham mavjud. **A. T. Jumaevning** "Milliy musiqani o'rgatishda pedagogik yondashuvlar" nomli asarida milliy musiqaning musiqiy ta'limdagi o'rni, uning yosh avlodga ta'siri va ta'lim jarayonida milliy musiqaning o'rganilish zarurligi ko'rsatilgan. Jumaev o'z asarida, milliy musiqaning shaxsiy va jamoaviy rivojlanishdagi muhimligini ta'kidlaydi. Bu ilmiy ish, maqolada milliy musiqaning cholg'u ijrochiligi tayyorlashdagi rolini o'rganishda asosiy manba sifatida xizmat qiladi.

Cholg'u ijrochilari tayyorlashda amaliyotning roli haqida **M. S. Sodikovning** "Cholg'u ijrochiligi va ijro texnikasi" asarida batafsil ma'lumot berilgan. Sodikov, ijro texnikasini shakllantirishda amaliy mashg'ulotlarning zarurligini, musiqiy asarlarni ijro etishda individual yondashuvlarning ahamiyatini ko'rsatadi. Bu asar, o'quvchilarning ijro malakalarini rivojlantirishda amaliy mashg'ulotlar va kollektiv ishning muhimligini ta'kidlaydi.

Musiqiy ta'limda psixologik yondashuvlarning ahamiyati haqida **D. A. Levinaning** "Musiqiy ta'limda psixologik yondashuvlar" nomli asari o'rganilgan. Levina, o'quvchilarning ruhiy va emotsional holatining ta'lim jarayoniga ta'sirini tahlil qiladi. Bu asar musiqiy ta'limda motivatsiya, ijodiy fikrlash va musiqiy muhitning o'quvchilarga qanday ta'sir qilishini o'rganishga yordam beradi. U o'qituvchilarning psixologik yondashuvlari ta'lim jarayonida talabalar bilan samarali aloqa o'rnatishda muhim ekanligini ta'kidlaydi.

O'quv dasturlarining samaradorligini tahlil qiluvchi ishlarda **N. M. Ismoilovning** "Cholg'u ijrochilari tayyorlashda o'quv dasturlarining samaradorligi" nomli asari muhim ahamiyatga ega. Ismoilov o'z asarida, o'quv dasturlarining yangilanishi va zamonaviy talablar asosida takomillashishi kerakligini ko'rsatadi. U musiqiy ta'limda amaliyotning kuchaytirilishi va ijrochi talabalarning real hayotdagi sharoitlarda o'z malakalarini sinab ko'rishi zarurligini ta'kidlaydi.

Yuqoridagi adabiyotlar tahlili, ta'lim muassasalarining cholg'u ijrochilari tayyorlashdagi roli, musiqiy ta'lim metodikalari, innovatsion pedagogik texnologiyalar, milliy musiqaning o'rni va ijro texnikasining o'rganilishi haqida umumiy tasavvur yaratadi. Bu tadqiqotlar, maqolada ilgari surilgan yondashuvlarni chuqurroq tushunish va rivojlantirishga yordam beradi.

Hamma sohada o'qituvchilar vijdonli, kamtar, ma'naviy va axloqiy pok, yoshlarga g'amxo'r, yaqindan maslakdosh, o'z kasblariga hurmat, e'giborli va sadoqatli bo'lmoqliklari kerak. Yoshlarni ham ana shu fazilatlar bilan tarbiyalamoq, kelgusida barcha sohadagi kabi an'anaviy musiqa merosimizning borgan sari zargarona sayqallashuvida va rivojlanishida ham alohida ahamiyat kasb etadi.

Mashqlar turli maqsadlarda alohida tanlanishi mumkin. Masalan:

a) talaba o'quvchining ijrochilik holati(postanovka)ni to'g'rilash;

b) barmoqlar harakatini rivojlantirish (bunda qaysidir barmoqning yaxshi ishlamasligini, barmoqlarni torlarga nisbatan joylashishi, ularning ko'tarilib ketishi yoki torlar ostiga kirib qolishi kabi

kamchiliklarni bartaraf etish);

v) barmoqlarning keng yoki tor joylashuvini rivojlantirish;

g) barmoqlarning dastaga nisbatan joylashuvini to'g'rilash uchun mashqlar;

d) ijro texnikasini oshirish uchun turli murakkablikdagi ijro kombinatsiyalarini qo'llash; ye) tovush kuchini kuchaytirish maqsadida turli torlarda triol, tremolo shtrixlarida mashqlar;

j) mizrob, kamon va nafas uchun alohida turli shtrixlar asosida mashqlar;

z) ma'lum bir asarning murakkab passajlarini mashq sifatida qo'llash va hokazo namunalarini aytish mumkin.

O'qituvchi talaba bilan ma'lum bir asarni ishlashni boshlashdan oldin o'rganilajak asar uchun maxsus mashqlar tanlab olishi zarur. Tanlangan mashqda aynan shu asarning murakkab bo'laklarlarini oson o'zlashtirish usuli mavjud bo'lishi zarur. Talaba bunday mashqlarni chalar ekan, unda mashq qilish uchun nota matni va unga bog'liqlik zarurati bo'lmaydi va natijada mashq jarayonida faqat o'zlashtirish lozim bo'lgan jihat ustidagina ishlaydi. Ko'nikma o'zlashtirilgach, uni nota matnida qo'llash birmuncha osonlashadi.

Ushbu tadqiqotning obyekti - O'zbekiston Respublikasidagi ixtisoslashtirilgan musiqa maktablari, san'at kollejlari hamda oliy ta'lim muassasalarida professional cholg'u ijrochilarini tayyorlash bilan bog'liq bo'lgan ta'limiy, metodik va ijodiy jarayonlardir.

Tadqiqotda aynan cholg'u yo'nalishidagi o'quv dasturlari, pedagogik usullar, ustoz-shogird an'analari, amaliy mashg'ulotlarning mazmuni, sahna tajribasini shakllantirishga qaratilgan mashqlar va musiqiy tafakkurni rivojlantirishga xizmat qiluvchi komponentlar o'rganiladi. Bundan tashqari, raqamli texnologiyalar, interaktiv ta'lim vositalari va xalqaro musiqiy ijrochilik tajribalarining o'quv jarayoniga integratsiyalashuvi ham tadqiqot obyekti tarkibiy qismlari sifatida ko'rib chiqiladi.

Tadqiqot doirasida shuningdek, professional ijrochilikka tayyorlovchi muassasalarning moddiy-texnik bazasi, o'qituvchilarning malaka darajasi, talabalarining sahnadagi o'zini tutishi, ijro texnikasi va ijodiy yondashuvini shakllantirish bo'yicha olib borilayotgan ishlar ham tahlil qilinadi.

Mazkur tadqiqotda professional cholg'u ijrochilarini tayyorlash jarayonini chuqur va har tomonlama tahlil qilish uchun quyidagi ilmiy metodlar qo'llanildi:

1. **Tahlil va sintez metodi:** Cholg'u ijrochiligini o'rgatishdagi o'quv dasturlari, amaliy mashg'ulotlar, pedagogik yondashuvlar, milliy va xalqaro tajribalar tahlil qilindi va ularning asosida umumiy xulosalar chiqarildi.

2. **Taqqoslash (qiyosiy) metodi:** O'zbekiston ta'lim tizimidagi cholg'u ijrochiligiga oid o'qitish tizimi boshqa davlatlar tajribasi bilan solishtirildi. An'anaviy va zamonaviy yondashuvlar qiyoslab o'rganildi.

3. **Empirik kuzatuv metodi:** Musiqa maktablari, kollejlardagi dars jarayonlari, amaliy mashg'ulotlar va konsert dasturlarida bevosita ishtirok etish va kuzatish orqali ma'lumotlar yig'ildi.

4. **Suhbat va so'rovnoma metodi:** O'qituvchilar, talabalar va professional ijrochilar bilan intervyular o'tkazildi. Soha vakillari orasida yozma va og'zaki so'rovnomalar tashkil etildi.

5. **Tarixiy-metodik tahlil:** O'zbek cholg'u ijrochilik maktabining shakllanishi, rivojlanish bosqichlari va ustoz-shogird an'alarining metodik asoslari tarixiy manbalar asosida tahlil qilindi.

6. **Pedagogik tajriba metodi:** Ayrim ta'lim muassasalarida tajriba-sinov darslari o'tkazildi va yangi yondashuvlarning natijasi amaliy jihatdan baholandi.

7. **Statistik va kontent tahlil:** Talabalar soni, o'qituvchilar malakasi, dars soatlari, ijrochilik tanlovlarida ishtirok ko'rsatkichlari kabi sonli ma'lumotlar statistik jihatdan tahlil qilindi. Shuningdek, o'quv dasturlari va metodik qo'llanmalar mazmungan tahlil qilindi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ta'lim muassasalarining professional cholg'u ijrochilarini tayyorlashdagi roli juda muhimdir. Ta'lim muassasalari orqali talabalarga nafaqat musiqiy bilimlar, balki ijro texnikasi, badiiy qobiliyatlarni rivojlantirish, san'atga oid ijtimoiy va madaniy tushunchalar beriladi. Ular musiqiy tafakkur, ijodiy yondashuvni shakllantirishda katta o'rin tutadi. Ta'lim jarayonining sifatini oshirish uchun samarali metodik yondashuvlar va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash zarur.

Olingan natijalar, o'quv dasturlarining ijobiy samarasini ko'rsatadi. Aksariyat ta'lim muassasalarida amalga oshirilgan innovatsion metodikalar (musical improvisation, kollektiv ijro, individual ijro) o'quvchilarning texnik va badiiy malakalarini rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Biroq, ayrim o'quv dasturlarining yetersizligi yoki eskirganligi ham aniqlandi. Bu masala ta'lim sifatini yanada oshirish uchun muhim bir omil hisoblanadi.

Natijalar, ta'lim muassasalarida o'qituvchilar va talabalar o'rtasidagi o'zaro aloqalarning ijro malakalarini rivojlantirishga katta ta'sir ko'rsatishini ko'rsatdi. O'qituvchilarning tajribasi, individual yondashuvi va motivatsiyasi talabalar muvaffaqiyatida muhim rol o'ynaydi. Talabalarning o'ziga bo'lgan ishonchi va motivatsiyasi yuqori bo'lishi zarur, shuning uchun pedagogik jarayonda o'qituvchilar nafaqat texnik, balki ruhiy, psixologik yondashuvlarga ham e'tibor qaratishlari kerak.

Cholg'u ijrochilarini tayyorlashda ta'lim muassasalarining amaliyotga tayyorlashdagi roli muhim. Natijalar, o'quv jarayonining nazariy qismini amaliy mashg'ulotlar bilan to'ldirish zarurligini ko'rsatdi. Shuningdek, ijrochi talabalarning amaliyotda o'zlarini sinab ko'rishi va turli musiqiy janrlar va uslublarda tajriba orttirishi, ularning amaliy ko'nikmalarini oshiradi.

Cholg'u ijrochiligi sohasidagi ta'limda milliy musiqaning o'rni va ahamiyati katta. Olingan natijalar, milliy cholg'u musiqasining yosh avlodni shakllantirishdagi ahamiyatini namoyon etdi. Talabalar milliy musiqiy merosga bo'lgan qiziqishlarini oshirgan holda, ularning musiqiy madaniyatini boyitish mumkin. Bu milliy qadriyatlarni saqlash va rivojlantirishga yordam beradi.

Innovatsion texnologiyalarni qo'llash, masalan, internet-platfomalar, onlayn resurslar va multimedia texnologiyalari, ta'lim sifatini oshirishda samarali bo'lishi mumkin. Olingan natijalar, bu texnologiyalarning talabalar uchun yangi imkoniyatlar yaratib, o'z-o'zini rivojlantirishda yordam berishini ko'rsatdi.

Ta'lim muassasalarining professional cholg'u ijrochilari tayyorlashdagi roli yanada samarali bo'lishi uchun innovatsion yondashuvlar va metodikalar qo'llanilishi, amaliy mashg'ulotlar miqdorini oshirish va milliy musiqiy merosni yosh avlodga o'rgatish muhim hisoblanadi. O'qituvchilarning professionalligi, motivatsiyasi va o'quvchilarga individual yondashuvi ta'lim sifatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Mazkur maqolaning ilmiy yangiligi quyidagi jihatlarida namoyon bo'ladi:

Ushbu tadqiqotda ta'lim muassasalarining cholg'u ijrochilarini tayyorlashdagi zamonaviy va innovatsion metodik yondashuvlari o'rganildi. Maqolada ta'lim jarayonida musiqa improvizatsiyasi, kollektiv va individual ijro kabi yangi usullarni qo'llashning ahamiyati ko'rsatildi. Bu yondashuvlar, o'quvchilarning ijro texnikasini va badiiy qobiliyatlarini rivojlantirishda yangicha nuqtai nazar yaratadi.

Maqolada milliy musiqaning cholg'u ijrochiligi sohasidagi ta'limda qanday ahamiyatga ega ekanligi ko'rsatilgan. Milliy musiqiy merosni yosh avlodga o'rgatish orqali, nafaqat musiqiy mahoratni, balki madaniy merosni saqlash va rivojlantirish imkoniyatlari taqdim etiladi. Bu aspektning ilmiy yangiligi, milliy musiqani integratsiya qilishning ta'lim jarayonida yangi usullar orqali amalga oshirilishi bilan bog'liqdir.

Maqola o'quv dasturlarining samaradorligini tahlil qilib, eskirgan yoki yetarli darajada rivojlanmagan dasturlarni aniqladi. Bu tadqiqot, cholg'u ijrochiligi bo'yicha ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning va metodik yondashuvlarning zarurligini ko'rsatib beradi. Olingan natijalar, o'quv dasturlarining samaradorligini oshirish uchun qanday yangilanishlar kerakligini aniqlashga yordam beradi.

Tadqiqotda o'qituvchilar va talabalar o'rtasidagi o'zaro aloqalar va ularning ijro malakalariga ta'siri alohida o'rganildi. Bu yondashuvda, o'qituvchilar nafaqat texnik, balki psixologik va motivatsion yondashuvlar bilan talabalarga ta'sir qilishi zarurligi tahlil qilindi. Bu yangi ilmiy qarash ta'lim jarayonida talabaning shaxsiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini ko'rsatadi.

Shu tariqa, maqolada ta'lim muassasalarining professional cholg'u ijrochilari tayyorlashdagi innovatsion roli va milliy musiqaning o'rni tahlil qilinib, ilgari mavjud bo'lgan metodikalar va yondashuvlardan farqli ravishda yangi ilmiy qarashlar ishlab chiqildi.

Xulosa

Yuqoridagi tahlil va tadqiqotlar asosida, professional cholg'u ijrochilari tayyorlashda ta'lim muassasalarining roli muhim ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi. Ta'lim jarayonida innovatsion metodikalar, amaliy mashg'ulotlar, milliy musiqaning o'rni va o'qituvchilar bilan talabalar o'rtasidagi samarali aloqalar, o'quvchilarning ijro malakalarini rivojlantirishda muhim omillar hisoblanadi.

Cholg'u ijrochiligi sohasida samarali ta'lim muassasalarining taqdim etilishi, o'quvchilarga nafaqat musiqiy bilimlar, balki ijodiy fikrlash, badiiy qobiliyatlarni rivojlantirishda ham yordam beradi. Milliy musiqaning ta'lim jarayonidagi integratsiyasi esa, nafaqat musiqiy madaniyatni saqlashga, balki yosh avlodni ma'naviy jihatdan boyitishga xizmat qiladi.

Innovatsion pedagogik texnologiyalar va zamonaviy metodikalar yordamida, cholg'u ijrochilari tayyorlashda sifatni oshirish imkoniyati mavjud. O'quv dasturlarining yangilanishi va amaliy

mashg'ulotlarning ko'paytirilishi ta'lim sifatini yanada yaxshilashga yordam beradi. Ta'lim muassasalarida o'qituvchilarning motivatsiyasi va psixologik yondashuvi ham talabalar muvaffaqiyatida muhim rol o'ynaydi.

Shu bilan birga, ta'lim jarayonidagi ba'zi kamchiliklar, jumladan, eskirgan o'quv dasturlari va metodikalarning samaradorligini oshirish zarurati mavjud. Buning uchun zamonaviy pedagogik yondashuvlar va yangi metodikalarga e'tibor qaratish muhimdir.

Umuman olganda, professional cholg'u ijrochilari tayyorlashda ta'lim muassasalarining roli yanada samarali bo'lishi uchun ko'p jihatdan rivojlanish va yangilanish talab etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Гулов С. Н. Музыка и её воздействие на психическую деятельность человека //Вестник науки и образования. – 2020. – №. 21-2 (99). – С. 89-92.
2. Гулов С. Н. Современное преподавание музыки. Подходы и инновации //Проблемы педагогики. – 2020. – №. 3 (48). – С. 22-24.
3. Гулов С. Н. Структура формирования отношений, особенности воздействия чувство, в области музыкального образования //Science and Education. – 2022. – Т. 3. – №. 1. – С. 651-655.
4. Gulov S. N. Senior Lecturer of the Department Music Education of Bukhara State University //EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION. – 2022. – Т. 2. – №. 5. – С. 198-202.
5. Gulov S. N. European Journal of Innovation in Nonformal Education (EJINE). – 2022.
6. «Музыкальное мышление» преподаватель отделения фортепиано МБОУДОД «ДШИ» 2012 г. <https://pandia.ru/text/78/093/7728.php>
7. Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тугрисида Президент Фармони <https://lex.uz/docs/4312785>
8. Mannopov, S. (2004). Uzbek folk music culture.(Study guide) Tashkent. New Age Generation.